

The Open Road - het onbestemde als doel

Door René van Peer

De reis als doel, de weg als bestemming - niets lijkt verder af te staan van de koele, pragmatische instelling waar de hedendaagse mens zich aan vastklampt. Een vastomlijnd resultaat is gemakkelijker te verkopen dan de weg daarheen, met de talloze alternatieven die bij elke bocht en afslag kunnen opdoemen. De kortste, de snelste route is een doel op zich geworden. De blik is strak gericht op het einde van de weg. Afleiding die zich onderweg aandient is uit den boze.

The Open Road van componiste Kate Moore en regisseur Matthias Mooij draait juist om de talloze manieren waarop je een weg kunt afleggen. Deze muziektheatervoorstelling ging twee jaar geleden in première als onderdeel van het project Double Mixed, dat gericht was op de samenwerking van regisseurs en componisten in de totstandkoming van nieuwe producties. Sylvia Stoetzer verstrekke de opdracht en heeft het stuk artistiek begeleid in het Haagse podium Korzo. De voorstelling wordt nu hernomen door De Diamantfabriek, het nieuwe productiehuis voor muziektheater in Amsterdam, als onderdeel van de nieuwe serie Club Opera.

In *The Open Road* vindt de reiziger van alles op zijn pad, hij doolt rond in een web van lijnen die hij allemaal zou kunnen volgen. Alle mogelijkheden liggen open, als aan het begin van een leven. Een oceaan van kansen. Uitgangspunt van de voorstelling is de gedichtencyclus *Song of the Open Road* waarin de Amerikaanse Transcendentalist Walt Whitman het reizen verheerlijkt, het onderweg zijn zonder eindbestemming. Zo word je vrij, betoogt hij, zo breek je door de begrenzingen van conventies. Wetten, een geregeld leven, scholing langs gebaande paden, de ballast van overbodige feitenkennis - dat alles kun je loslaten als je jezelf begeeft op dit pad, dat aan alle kanten open is.

Het is een thema dat Moore aanspreekt. Geboren in Engeland verhuisde ze op jonge leeftijd naar Australië, en woont nu al weer enige tijd in Nederland. Ze voelt zich nergens werkelijk verankerd, zoals ze zich in haar muziek niet door een bepaalde stijl laat leiden. 'Het trekken is onderdeel van mijn familiegeschiedenis', zegt ze. 'De familie van mijn moeder stamt uit Nederland. Zelf voel ik me enigszins ontworteld omdat ik niet in het land ben opgegroeid waar ik geboren ben. Ik ben gefascineerd geraakt door de *songlines* van de Australische Aborigines, migratielijnen door het woestijnlandschap die beschreven worden in hun liederen, met informatie hoe ze in die barre streken kunnen overleven.' Het tweetal kwam op dit thema na een eerdere samenwerking, die ze bespraken op een caféterras. Moore: 'Het liep tegen de avond. De ondergaande zon scheen recht in mijn gezicht terwijl ik met Matthias aan het praten was. Ineens leek het of er een enorme vlucht vogels uit zijn hoofd tevoorschijn kwam. Onder het vliegen vormden ze de meest fantastische patronen. In werkelijkheid verschenen ze natuurlijk achter hem, aan de horizon. Het bleken spreuwen te zijn. Zoals ze vlogen leek het of ze het voor hun plezier deden. Ik had in Australië nog nooit zoiets gezien.'

Op zoek naar literaire teksten rond het gegeven van reizen en rondtrekken, stuitte ze op het gedicht van Whitman: 'Het gaat in essentie over het zoeken naar iets dat je niet kent - en zo hebben we het gedicht in feite ook gevonden. Bij het lezen merkte ik dat het me op een muzikale manier aansprak. Ik was er meteen van overtuigd dat de tekst gezongen moest worden. Literaire teksten spreken me niet altijd op een muzikale manier aan, maar deze gedichten zijn echt liederen. Wat meer is, de thema's raakten het hart van wat we zochten voor deze nieuwe voorstelling.'

De openheid die Whitmans tekst en instelling ademen, is weerspiegeld in de aanpak van Moore en Mooij. 'Je kunt de verschillende delen beschouwen als eilandjes die elk hun eigen vragen stellen en eigen mogelijkheden bieden', zegt Mooij. 'We hebben de volgorde veranderd tot we het gevoel hadden dat ze een geheel vormden, een land. De teksten zijn

niet theatraal gedacht, dus we moesten er zelf theater van zien te maken. In theater zijn mensen het materiaal waar je mee werkt. We moesten een acteur hebben die de gedichten als het ware kon denken, en we wilden musici anders inzetten dan gebruikelijk. We hebben hen geëngageerd als acteurs: niet voor een paar repetities, maar voor een langere periode, zodat ze tezamen een groep zouden vormen en als zodanig het stuk zouden dragen. We besloten dat iedereen in principe een rol in het stuk moest kunnen hebben.'

Moore vult aan: 'Terwijl we het stuk aan het ontwikkelen waren, bleek dat zangeres Michaela Riener ook harmonium kan spelen, en dat trompettist Eef van Breen een uitstekende zanger is. Op die manier verrijkten ze het palet. Het sluit aan bij het idee van Whitman dat elk individu een creatieve geest is.'

Opvallend in het beeld is de rode kleur van verscheidene in het oog springende objecten - bollen wol die afgewikkeld worden tot verknopende draden, een manshoog wiel en een ladder. De kleur heeft geen specifieke betekenis in het stuk, aldus Mooij. 'Maar net als de objecten is het onderdeel van een palet dat een reeks associatieve mogelijkheden schept. Ik geef daar als regisseur wel enige sturing aan, maar ik verwacht van de mensen in het publiek dat zij er ook moeite voor doen. Als je tijd en moeite besteedt aan de poëzie, komt het stuk naar je toe. Het is zelf een *open road*, een route die open ligt. Het wil de mensen uitnodigen. Daarom is er geen gordijn dat open en dicht gaat. Als het publiek binnenkomt is acteur Jan van Eijndthoven al bezig met het oprollen van een bol wol. Dat creëert ook de verwachting dat er iets te gebeuren staat.'

Ongewoon aan *The Open Road* is de vanzelfsprekende vervlechting van muziek en drama, door de intensieve samenwerking tussen makers uit verschillende disciplines. 'De manier waarop we eraan gewerkt hebben was nieuw voor ons', zegt Mooij. 'Ook opent het de weg naar ontwikkelingen binnen het genre van muziektheater als acteurs en musici het aandurven om iets van hun vermogens te laten zien. Het sluit aan bij Kate's benadering van het componeren. Ze had wel een afgeronde partituur, maar die bestond uit componenten waar we een hele wereld mee konden opbouwen.'

'Iedereen heeft meegewerkt aan de ontwikkeling van het stuk', voegt Moore toe. 'We hebben mensen aangesproken op kwaliteiten waar anders nooit een beroep op gedaan wordt. Dat sluit aan bij de filosofie van De Diamantfabriek, die artistiek leider Sylvia Stoetzer voor ogen heeft. Zij heeft binnen Korzo de aanzet gegeven voor *The Open Road*. We zouden onze werkwijze, waarbij iedereen mede verantwoordelijk is voor het uiteindelijke stuk, niet op veel andere plekken kunnen realiseren. Daarnaast wil De Diamantfabriek bij makers zoals wij betrokken blijven. We zijn nu in opdracht van Sylvia bezig met het ontwikkelen van een grote muziektheatervoorstelling.'